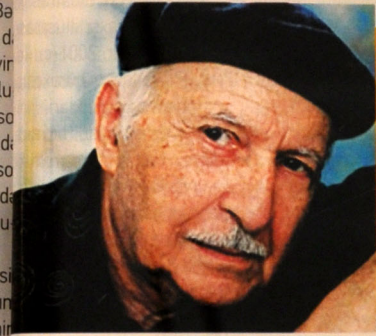

Nağıllar dünyasına düşmüş insan...

Gülən Qacarova,

Rəssamlıq Akademiyasının nəzdində
İncəsənət Kollecinin dizayn müəllimi,
rəssam-sənətsünas

E-mail: greklam_2007@mail.ru

Hələ rəssamlıq məktəbinin tələbəsiyəkən o, yerli və xarici müəlliflərin kitablarına – Çin nağılı "Balaca Simoda", Əvaz Sadiğın "Mingəçevir", C.Məmmədquluzadənin, H.Seyidbəylinin hekayələrinə illüstrasiya çəkirdi. A.Hacıyev Kiyev İnstitutunda təhsil alarkən əsasən müasir Şərq ədəbiyyatına illüstrasiyalar hazırlayıaraq, bu sahədə püxtələşir. O illərdəki əhəmiyyətli işləri arasında Ş.Rəşidovun "Şərq nağılı", "Respublika prokuroru", V.Timçanovun "Palıd altında məktəb" kimi kitablar var. Bu işlərdə təsviri başlanğıcın üstünlük təşkil etməsinə baxmayaraq, rəssama həmişə yaxın olmuş dekorativizmə meyil seziilir

Altay Hacıyev, yaradıcılığının böyük bir dövrünü kitab qrafikasında inkişafına sərf edib. Neçə-neçə kitaba bədii tərtibat verib, bir neçə əsərlərə illüstrasiyalar çəkib (4, səh. 8). Onun yaradıcılıq əxtarlarında uşaq kitabı əsas yerlərdən birini tutur (2, səh.10).

Altay Hacıyevin uşaq kitablarına verdiyi illüstrasiyalar səmimiyyəti, sadəliyi ilə fərqlənir. Uşaqlara olan sonsuz məhəbbəti bünöyrə yaradıcılığı boyu onu tərk etmir. Uşaqlar üçün çəkilmiş sadə, asanlıqla qəbul edilənlər kitabın məzmununun açılmasına xidmət edir. Uşaqlar, böyüklər tərəfindən oxunan nağılı yalnız eşitmək deyil, həm də görmək, hətta mütləq əl vurmaq, bilmək istəyirlər. Uşaqlar adını dinləyici, seyrçi deyil, nağıllar dünyasına düşmüş insandır. "Balaca tamaşaçı"nın bədii təfəkkürü məhz ilk kitablarla, bu kitablarla gördüyü rəsmlərlə formalaşır. "Şəngülüm, şüngülüm, mənşüngülüm", "Şah və qarışqa", "Quşlarla söhbət" və digər nağıllar kitablarının ən sevimli kitablarına çevrilmişdir (1, səh.12).

"Şəngülüm, Şüngülüm, Məngülüm" nağılı Altay Hacıyevin təsvirində uşaqlara xas həssaslıq ruhunda - sadələşdirilmiş formaların, əlvan rənglərin diliylə danışmağa başlayır. İcra tərzinin təməlinə, çəkdiyi hər şeyə canlı diqqətində mahir nağılçı qabiliyyəti hiss olunur. Miniatur ornamentləri ilk başlanğıca xidmət edir. Rəssam bunu Şərq forma təşkilatı kimi götürür. Nağılın təsviri Hacıyev yozumu, ilk növbədə xalq yaradıcılığının dərinəndən yuxarıya ilə bağlıdır. Mətnlə təsvirin çulğalaşması təsəvvürünün yuxarıya qalması faktı mühüm məqam olaraq qalır və eyni zamanda rəsmin, qrafika üçün ümumi olan, uşaq kitabının mükəmməl obrazlı təsvirini təmin etməsi yolunu davam etdirərək, stankovizmdən yayınma bilmir. Rəssamın təsviri onun üçün vahid təsvir meydanı, vərəqləyərkən səhifələ-

rin dəyişməsi – fasilə nöqtələri: kompozisiyaya, məkana, ritmə diqqət mütləqdir. Üz qabığındakı şəkil məzmununa yalnız eyməkdir, lakin onu heç vaxtla tamamilə faş etməz, şən və sadə möcüzə vədi kimi səslənir.

Rəssam bizi dərhal qayğıkeş ana keçiyə və onun balalarının xoşbəxt, rahat həyatına aparır. Müəllif birbaşa təsviri verilmiş "...bu keçidir", "bax o ev", göstərərək bəzi yerlərdə illüstrasiya və mətn çulğalaşır. Səhifə çevrilərkən əhvalat başlanğıc, əlvan şənlilik səhifədən-səhifəyə keçir. Çiğir zolağı qıvrıq naxışla dolaşır, üzəriylə keçiyə qaça-qaça evindən uzaqlaşır. Daha bir tullanış və növbəti səhifə gəlir. Ağaclığın dağ motivləri, buludlar - bəzən ornament peyzajı əvəz edir. Buta şəklində stilizə edilmiş ağaclar, naxışvari qıvrılan buludlar - hər yerdə miniatur təsiri duyulur.

Sonra A.Hacıyev biza kitabın əlvan olmayan təzadlardan qurulmuş başlıca palitrasını açır. Göy füzurə, yaşıl, qırmızı, narıncı rənglər bir-birini ritmik əvəzləyir. Rəssam sarı bürkülü gün üçün bir qədər zəif və kontrastlarda həddən artıq parlaq hesab edərək kənar tutur. Bu, hələ kitabın əvəlidir, əsas iştirak edən qüvvələr isə artıq təqdim olunublar. Süjet artıq ixtiyar sahibidir, o, keçinin çəpirlərlə oynadıdığı xoş, qayğısız intonasiya ilə yola çıxır. Boz Qurd bir az aralı kağızın küncündə gizlənilir. Onun təsviriylə təxəyyülümüz həyəcana gəlir, rəssam sanki şəklilik çəkib bitirməyə, daha doğrusu, sonrasını tez öyrənməyə tələsir. Sanki dünya kinematoqrafından əxz etdiyi bu cəsarətli paralel hərəkət üsuluyla bizi irəlilədir. Süjet açıldıqca rənglər tündləşir, çalarlar qatılışır, gərçinlik artır. Rəssam ləkələrlə işləyir, təsvirin cazibəli oynaq qaçışından üstünlüyü ağırçəkili rəngkarlığa verir. A.Hacıyev rəsmləri

